

Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 7, 9 og 11

Slik oppfyller dere kravene til produksjon og omsetning av planter og formeringsmateriale av *Dianthus* (nellik)

I noen kulturer er risikoen for introduksjon og spredning av karanteneskadegjørere vurdert som spesielt stor. For disse kulturene er det i [forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B](#) listet en rekke særskilte krav, som dere i tillegg til de generelle kravene i forskriften, må oppfylle før dere kan omsette varene.

Dette er en regelverksveileder som gir en nærmere beskrivelse av de særskilte krav som gjelder for planter og formeringsmateriale (unntatt frø) av *Dianthus* L.

Denne veilederen må leses sammen med:

- [Forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 7, 9 og 11](#).
Her finner dere de særskilte kravene for produksjon og omsetning av *Dianthus* L.
- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B – Generelle krav*.
Denne veilederen gjelder for **alle** virksomheter som produserer og omsetter kulturer som er nevnt i vedlegg 4B.

Dersom dere omsetter plantemateriale som har vært dyrket i eller direkte på frilandsjord må dere også lese:

- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 13*.

På temasiden «[Veiledere for særskilte krav til plantehelse ved produksjon og omsetning av planter](#)» finner dere en oversikt over alle regelverksveiledere som gjelder for de kulturer som er omfattet av § 5 vedlegg 4B i forskrift om plantehelse.

Hvem gjelder denne veilederen for?

Veilederen gjelder for virksomheter som produserer og omsetter plantemateriale av *Dianthus* L., for eksempel: morplanter, stiklinger, småplanter, halvfabrikata, ferdigvare m.m.

Slekten *Dianthus* L. omfatter alle arter og krysninger innen slekten *Dianthus*.

Hva har dere ansvar for?

Hvis deres virksomhet produserer og omsetter plantemateriale som omfattes av denne veilederen, har dere ansvar for å kontrollere m.m. og hindre spredning av følgende planteskadegjørere:

- [Helicoverpa armigera](#) (Hübner) (pestfagerfly)
- [Spodoptera littoralis](#) (Boisduval) (egyptisk bomullsfly)
- [Erwinia chrysanthemi](#) Burkholder et al. *pv. dianthicola* (prydplantebløtråte)
- [Burkholderia caryophylli](#) (Burkholder) Yabuuchi et al. (visnesyke på nellik)
- [Phialophora cinerescens](#) (Wollenweber) van Beyma (nellikkranskimmel)
- [Liriomyza huidobrensis](#) (Blanchard) (søramerikansk minérflue)
- [Liriomyza trifolii](#) (Burgess) (floridaminérflue)

Dere må kunne framlegge dokumentasjon på at kravene i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 7, 9 og 11 er oppfylt før plantematerialet omsettes.

Dere finner faktainformasjon om de aktuelle skadegjørerne ved å følge lenkene over. For annet relevant stoff, se [Vanlig planteproduksjon](#) på Mattilsynets nettsider.

Slik kan dere oppfylle og dokumentere kravene

Krav knyttet til pestfagerfly og egyptisk bomullsfly

Her nevner forskriften to alternativer.

1. Kontroll av at produksjonsstedet er fritt for disse to skadegjørerne
2. Behandling av plantematerialet mot disse to skadegjørerne

Alternativ 1: Kontroll av produksjonsstedet

Dere skal kontrollere visuelt at det ikke er tegn på disse skadegjørerne på produksjonsstedet. Kontrollen skal foretas minimum 1 gang i løpet av de siste 3 månedene før omsetning. Kravet gjelder for hele produksjonsstedet, og alle planteslagene må kontrolleres ved systematisk gjennomgang av alle veksthus og eventuelle frilandsarealer.

Feromonfeller kan være et nyttig hjelpemiddel for å fange og oppdage voksne individer av disse nattflyartene. Planter med tegn på gnagskade kan ristes over et hvitt ark for å se etter larver. Sikker diagnose til art krever diagnostisering ved laboratorium.

Dokumentasjon: Når dere har gjennomført kontrollene, kan dere dokumentere dette med logg e.l. som viser:

- hvilken skadegjører og krav det gjelder, og hva som er observert
- kontrolldato og -sted
- parti/hold m. dato for kontroll og dato for omsetning, for helårsproduksjon kan det være tilstrekkelig med at kontrollen noteres hver måned
- hvem som har utført kontrollen

Alt om bestemmelsene finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 7 a.

Alternativ 2: Behandling av plantematerialet

Mattilsynet anser at det per 1. mars 2016 ikke finnes noen egnet/godkjent behandlingsmetode i Norge mot disse planteskadegjørerne. Det er derfor ikke et alternativ å oppfylle dette kravet. Dette betyr at produksjonsstedet under alle omstendigheter må være kontrollert for disse planteskadegjørerne, som beskrevet i alternativ 1 ovenfor, før dere omsetter plantematerialet.

Alt om bestemmelsene finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 7 b.

Krav knyttet til prydplantebløtråte, visnesyke og nellikkranskimmel

Testing av morplantene for disse plantesykdømmene

For importert plantemateriale vil disse kravene være oppfylt ved at plantematerialet er fulgt av et korrekt utfylt plantesunnhetssertifikat.

Dokumentasjon: Original eller kopi av plantesunnhetssertifikat på importerte partier skal oppbevares og være tilgjengelig i 3 år. Dette gjelder også for plantemateriale som er importert på et plantesunnhetssertifikat med andre importører/mottakere (samlesertifikat). Mottar dere importert plantemateriale via en grossist, må dere be om å få nødvendig dokumentasjon i form av kopi av plantesunnhetssertifikat.

For norsk plantemateriale: Dersom dere produserer stiklinger, småplanter, halvfabrikata eller ferdigvare med opphav i egne morplanter eller innkjøpte norske morplanter, gjelder kravet om frihet og testing for disse tre plantesykdømmene for *morplantene*.

Morplantematerialet skal være kontrollert og testet for prydplantebløtråte, visnesyke og nellikkranskimmel minst 1 gang i løpet av de siste 2 årene.

Prøveuttak: Samleprøve av stengelbiter på ca. 1 cm etter avtale med laboratoriet

Innsending av prøver: Før dere sender inn prøver, må dere selv ta kontakt med aktuelt laboratorium og avtale hvordan dere skal merke, emballere og sende prøvene.

Mattilsynet vurderer følgende analysemetode som egnet:

- For prydplantebløtråte: Realtime PCR assay
- For nellikkranskimmel: Isolasjon med morfologisk identifikasjon og DNA-sekvensering
- For visnesyke på nellik: ELISA, IFAS og PCR

Ved valg av andre metoder, se *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B – Generelle krav*.

Dokumentasjon: Dere skal dokumentere gjennomført prøveuttak og analyse med oversikt over når og hvilke partier/morplanter som er blitt prøvetatt og testet.

Dere skal oppbevare analyserapport fra laboratoriet som dokumentasjon på at prydplantebløtråte, visnesyke og nellikkranskimmel ikke er påvist på uttatte prøver.

Alt om bestemmelsene finner dere i *forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 9 a*.

Visuell kontroll av plantemateriale under produksjon

I tillegg til at morplantematerialet skal være testet for disse tre plantesykdømmene skal alt plantemateriale i produksjonen kontrolleres visuelt for symptomer. Dette gjelder både for morplanter og plantemateriale som skal omsettes. Mattilsynet anbefaler at slik visuell kontroll gjennomføres minimum 1 gang i løpet av vekstperioden.

Dokumentasjon: Når dere har gjennomført kontrollene, kan dere dokumentere dette med logg e.l. som viser:

- hvilken skadegjører og krav det gjelder, og hva som er observert
- kontrolldato og -sted
- parti/hold m. dato for kontroll og dato for omsetning
- hvem som har utført kontrollen

Dersom det ikke er påvist smitte av prydblantebeltråte, visnesyke og nellikkranskimmel ved testing av morplantene (import/norsk materiale), og det i tillegg ved systematisk visuell kontroll ikke er observert tegn på disse tre plantesykdømmene på plantene før omsetning, er dette kravet oppfylt.

Alt om bestemmelsene finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 9 b.

Krav knyttet til søramerikansk minérflue og floridaminérflue

Her nevner forskriften to alternativer:

1. Plantematerialet kommer fra et område som Mattilsynet har anerkjent å være fritt for disse to skadegjørerne
2. Kontroll av at produksjonsstedet er fritt for disse to skadegjørerne

Alternativ 1: Plantematerialet kommer fra et område som er fritt for disse to skadegjørerne

Det finnes per 1. mars 2016 ingen områder i Norge som Mattilsynet definerer å være frie for *Liriomyza huidobrensis* og *Liriomyza trifolii*. Å oppfylle dette kravet er derfor ikke et alternativ i Norge. Dette betyr at produksjonsstedet under alle omstendigheter må være kontrollert for disse planteskadegjørerne, som beskrevet i alternativ 2, før dere omsetter plantematerialet.

Alt om bestemmelsene finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 11 a.

Alternativ 2: Kontroll av produksjonsstedet

Dere skal kontrollere visuelt at det ikke er symptomer på disse skadegjørerne på produksjonsstedet. Kontrollen skal foretas minimum 1 gang i måneden i løpet av de siste 3 månedene før omsetning. Kravet gjelder for hele produksjonsstedet, og alle aktuelle vertplanter må kontrolleres ved systematisk gjennomgang av alle veksthus og eventuelle frilandsarealer.

Limfeller kan være et nyttig hjelpemiddel for å fange og oppdage voksne individer av minérfluer. Sikker diagnose til art krever diagnostisering ved laboratorium.

Dokumentasjon: Når dere har gjennomført kontrollene, kan dere dokumentere dette med logg e.l. som viser:

- hvilken skadegjører og krav det gjelder, og hva som er observert
- kontrolldato og -sted
- parti/hold m. dato for kontroll og dato for omsetning. For helårsproduksjon kan det være tilstrekkelig med at kontrollen noteres hver måned
- hvem som har utført kontrollen

Alt om bestemmelsene finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 11 b.